

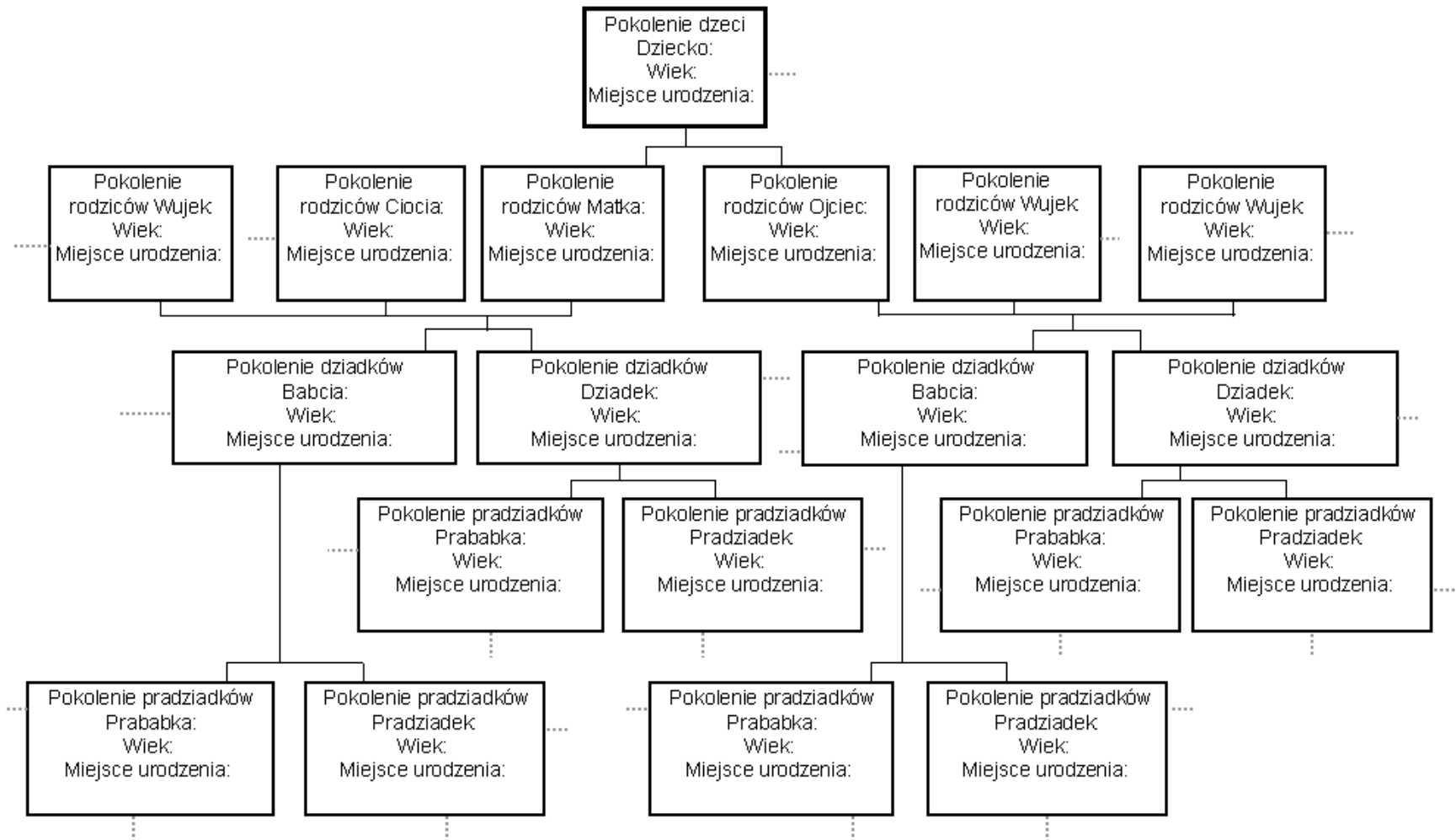
MODUŁ 3: zmieniaj ca si Europa w wiecie

Nie tylko wiat zewn trzny, ale i sama Europa podlega procesowi zmian. Na Starym Kontynencie ro nie liczba starszych ludzi, coraz mniej dzieci przychodzi na wiat. Przyczyny, tak jak i skutki, mog by ro ne. Post p w medycynie nie tylko pozwala nam dłu ej y ale te i kontrolowa nasz rozrodczo . To z kolei wpływa obci aj co na nasze systemy społeczne. Musimy wi c szuka nowych rozwi za .
Celem tego modułu jest zobrazowanie przemian zachodz cych w Europie. Co si u nas zmienia i jak powinni my si z tym obchodzi ?

Wprowadzenie:

Narysujcie drzewo genealogiczne waszej rodziny, podaj c wiek, długo ycia poszczególnych krewnych oraz miejsce i kraj ich urodzenia (jak w przykładzie). Postarajcie si uwzgl dni jak najwi cej pokole i krewnych. Popro cie o informacje u Waszych rodziców i dziadków.

Przykład drzewa genealogicznego

Przedyskutujcie z innymi osobami w klasie:

- jakie zmiany zauważyliście w odniesieniu do oczekiwanej długości życia?
- Czym można to wytłumaczyć?
- Ilu Waszych przodków i krewnych przeniosło się z miejsca urodzenia do innego miejsca zamieszkania?

1. Zmiany demograficzne

Poniższy tekst pochodzi z 2005 r. i odnosi się do Unii Europejskiej liczącej jeszcze 25 członków (czyli bez ostatnio przyjętej Bułgarii i Rumunii). Zawarte w nim wnioski są jednak reprezentatywne dla całej poszerzonej Unii, bo demograficzne przemiany w Bułgarii i Rumunii są podobne.

W Europie zachodzą obecnie zmiany demograficzne, bezprecedensowe pod względem rozmiaru i znaczenia. W roku 2003 przyrost naturalny populacji Europy wyniósł zaledwie 0,04% w skali rocznej, a nowe Państwa Członkowskie, poza Cyprzem i Maltą odnotowały nawet spadek ludności. W wielu krajach, decydujące znaczenie przy wzroście liczby ludności miał przyływ imigrantów. Wszędzie odnotowuje się współczynnik dzietności niższy od prognozy odnowy populacji (około 2,1 dziecka / kobietę); w wielu Państwach Członkowskich współczynnik ten spadł nawet poniżej 1,5 dziecka /kobietę.

[...]

Dane mówią za siebie: do roku 2025 ludność Unii nieznacznie wzrośnie, głównie dzięki napływowi imigrantów, by następnie zacząć spadać¹: 458 mln mieszkańców w roku 2005, 469,5 mln w roku 2025 (+ 2 %), 468,7 mln w roku 2030. Jednakże spośród 211 regionów, które liczyła Unia Europejska przed rozszerzeniem (UE 15) 55 odnotowało już spadek ludności w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, taką samą sytuację zaobserwowano w większości nowych Państw Członkowskich (35 spośród 55 regionów), z powodu naturalnego spadku i emigracji².

Spadek ten jest jeszcze gwałtowniejszy i głębszy, jeżeli weźmie się pod uwagę tylko osoby w wieku produkcyjnym (15-64 lat): między rokiem 2005 a 2030, ich liczba zmniejszy się o 20,8 mln.

[...]

Wspomniane zmiany demograficzne są wynikiem trzech podstawowych tendencji:

- **Ciągły wzrost długości życia.** Jest on wynikiem znacznej poprawy zdrowia i jakości życia, z jakiej korzystają Europejczycy. Średnia długość życia w pełnym zdrowiu wykazuje ciągłą tendencję wzrostową. Powinna się ona utrzymywać przy jednoczesnym zmniejszaniu się różnicy między średnią długością życia mężczyzn i kobiet. W chwili obecnej cztery pokolenia mogą współżyć w tej samej rodzinie, ale są one bardziej mobilne i nie mieszkają już, jak niegdyś, razem.
- Wzrost stanu liczebnego **pokolenia w wieku powyżej 60 lat** będzie odczuwalny aż do roku 2030, kiedy dzieci wyżu demograficznego tzw. „baby boom” staną się „seniorami”.
- **Utrzymujący się niski przyrost naturalny.** Pokolenia „baby boom” miały mniej dzieci niż ich poprzednicy. Ten niski przyrost naturalny tłumaczą liczne czynniki: trudności związane z podjęciem pracy, brak mieszkań i koszty z nimi związane, podwyższenie wieku rodziców w momencie narodzin pierwszego dziecka, odmienne

wybory dotyczące nauki, życia zawodowego i życia rodzinnego. Współczynnik dzietności jest prawie wszędzie niższy od prognozy odnowy pokoleń. W niektórych krajach, na południu i na wschodzie Europy jest on nawet niższy niż 1,3 dziecka na kobietę.

W społeczeństwie zachodzą także poważne zmiany strukturalne - struktury rodziny ulegają zmianom - zwiększa się liczba „starzejących się pracowników” (55-64 lat), seniorów (65-79 lat), osób w podeszłym wieku (powyżej 80 lat), a zmniejszeniu ulega liczba dzieci, młodzieży i dorosłych w wieku produkcyjnym.

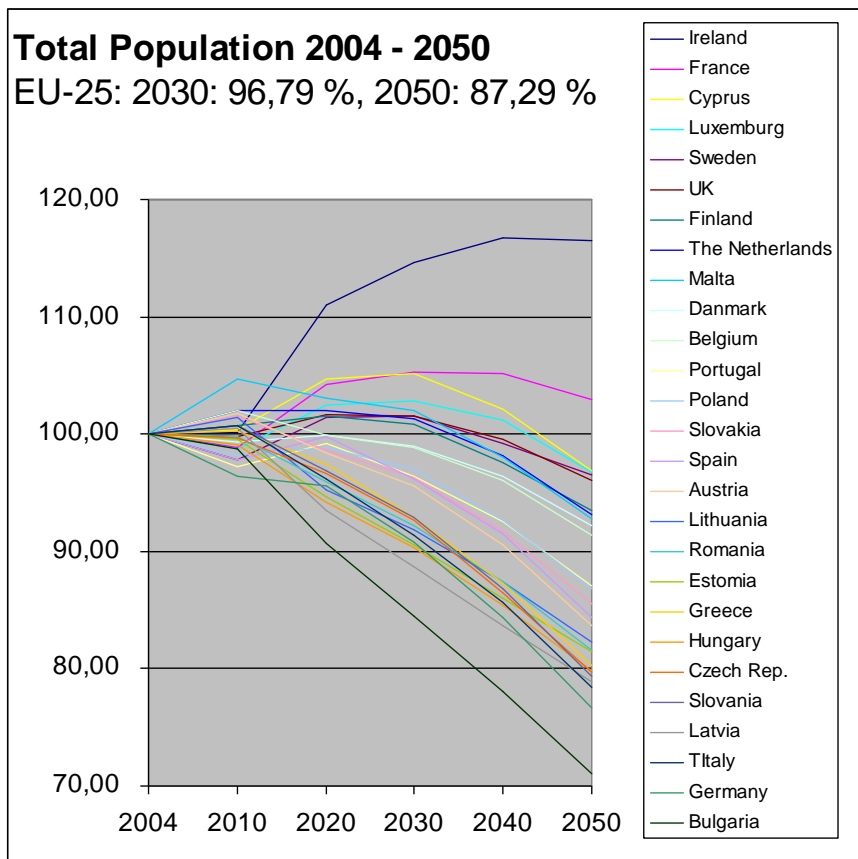
[...]

Scenariusz Eurostat wariant podstawowy UE25	2005-2050	2005-2010	2010-2030	2030-2050
<i>(liczby w nawiasach w tysiącach)</i>				
Całkowita liczba ludności	-2,1% (-9642)	+1,2% (+5444)	+1,1% (+4980)	-4,3% (-20066)
Dzieci (0-14)	-19,4% (-14415)	-3,2% (-2391)	-8,9% (-6411)	-8,6% (-5612)
Młodzież (15-24)	-25,0% (-14441)	-4,3% (-2488)	-12,3% (-6815)	-10,6% (-5139)
Młodzież dorosła (25-39)	-25,8% (-25683)	-4,1% (-4037)	-16,0% (-15271)	-8,0% (-6375)
Dorośli (40-54)	-19,5% (-19125)	+4,2% (+4170)	-10,0% (-10267)	-14,1% (-13027)
Pracownicy starsi (55-64)	+8,7% (+4538)	+9,6% (+5024)	+15,5% (+8832)	-14,1% (-9318)
„Seniorzy” (65-79)	+44,1% (+25458)	+3,4% (+1938)	+37,4% (+22301)	+1,5% (+1219)
Osoby w podeszłym wieku (80+)	+180,5% (+34026)	+17,1% (+3229)	+57,1% (+12610)	+52,4% (18187)

¹ Prognozy demograficzne Eurostat wariant podstawowy, dane szacunkowe: grudzień 2004r.

² Regiony NUTS 2. Źródło: *Trzecie sprawozdanie na temat spójności*, luty 2004 r.

Fragment Zielonej Księgi Komisji Europejskiej „Wobec zmian demograficznych: nowa solidarność między pokoleniami”, Bruksela 16.03.2005, KOM (2005) 94 końcowy, opublikowana na stronie: http://ec.europa.eu/employment_social/news/2005/mar/comm2005-94_pl.pdf, stan z dnia 10.04.2007

ródło: Eurostat

Przedyskutujcie w grupach:

- Jakie zmiany możecie zauważyć po analizie tekstu, grafiki i drzewa genealogicznego?
- Jakie są powody tych zmian opisane w tekście?
- Jaki wpływ mają te zmiany na system zabezpieczeń społecznych?

Zmiana	Powód	Konsekwencja

2. Migracja

Przyjrzyjcie się jeszcze raz drzewu genealogicznemu swojej rodziny. Zaznaczcie na mapie Europy miejsce urodzenia Waszych krewnych i przodków (najlepiej pinezkami na wspólnej mapie w klasie)

- Co zauważyliście?
- Możliwie sobie wyobraźcie w przyszłości życie i pracę w innym kraju?

Przedyskutujcie poniższe opinie w małych grupach i zakreślcie te, z którymi się zgadzacie:

- Migracja jest jedynym wyjściem dla naszej starzejącej się społecznie i europejskiej. Każdy dorosły powinien zaadoptować przynajmniej jedno dziecko z ludnego ale biednego kraju. Gwiazdy przecież tak robi. W ten sposób dajemy dzieciom dom i zabezpieczamy się na przyszłość.
- Powinno się stworzyć system zachęt dla młodych i wykwalifikowanych ludzi z innych krajów, aby zechcieli przyjechać do Europy. Jednocześnie nie jednak powinniśmy uważać, aby obcokrajowcy złączyli się z naszym społeczeństwem i aby my ich nie wypłoszyli.

- Bezrobocie w Europie jest wystarczająco wysokie. Kiedy wszyscy będą mieli pracę, poczujemy się bezpiecznie i będą chcieli mieć dzieci. Poza tym wtedy te jeszcze będą mogli otworzyć granice.
- Migracja nie jest żadnym rozwiązaniem dla naszej starzejącej się społeczności europejskiej. Najpierw musimy się zatroszczyć o to, aby migranci, którzy do tej pory przybyli do naszego kraju, stali się częścią naszego społeczeństwa. To już jest wystarczająco dużym problemem.
- Inne:

Objaśnienia dla nauczycieli

Wprowadzenie:

Przykład drzewa genealogicznego pomyślany jest jako impuls. Uczniowie mogą je w dowolny sposób modyfikować.

Można też wprowadzić dodatkowe zmiany i poprosić uczniów o podanie zawodów ich rodziców, dziadków, pradziadków, ciotek i wujków. Istnieje przecież wiele zawodów, które już (prawie) całkowicie wymarły, zarówno pod wpływem postępu technicznego, jak i dlatego, że produkcja pewnych dóbr a tym samym i miejsca pracy przeniesiono za granicę.

Drugie zadanie - migracja

Poprzez zaznaczenie na mapie miejsc urodzenia można rozpoznać różne fale migracyjne, jak i ich przyczyny. Dlatego byłoby to dobrze skorzystać z mapy świata. Podłoże migracyjne będzie najlepiej widoczne, kiedy poszczególne miejsca urodzenia naniesie się na dużą mapę w klasie.

Możliwe przyczyny migracji:

- migracja przedwojenna
- wypędzenie (I sk, dawne tereny Prus Wschodnich)
- późniejsze przesiedlenia
- migracja żydowska
- przeszłość kolonialna (np. Francja, Wielka Brytania, Hiszpania, Portugalia)
- gąstabajterzy
- uciekinierzy wojenni (np. Nigeria, Angola, Afganistan, była Jugosławia)
- prześladowania religijne (np. Turcja, Iran)
- nowy podział świata
- migracja robocza we własnym kraju